Waarom

Door de klimaatverandering worden veehouders al maar meer geconfronteerd met warmere en vooral drogere zomers. Grasland is door het lange groeiseizoen en dus groot compensatievermogen op zich klimaatrobuust. Toch is nog ruimte voor verbetering als het gaat over grasmengsels bedoeld om te maaien. Deze zijn klassiek samengesteld uit hoofdzakelijk Engels raaigras. Dit wortelt ondiep en heeft behoefte aan veel nutriënten (onder andere stikstof) en water. Als men niet kan beregenen zijn klimaatrobuuste maaimengsels een interessant alternatief, zeker op droogtegevoelige (zand)gronden.

Wat

Landbouwers kunnen ervoor kiezen om complexere grasmengsels te gaan gebruiken. Andere grassoorten zoals rietzwenkgras, kropaar of festulium wortelen dieper of zijn beter aangepast aan droogte of zeer natte omstandigheden, vlinderbloemigen halen extra stikstof uit de lucht en rode klaver of luzerne hebben bovendien een diepe penwortel. En dan zijn er nog de kruiden, die ook vaak dieper of uitgebreider wortelen en daardoor droogtetolerant zijn en via hun inhoudsstoffen postief werken op onder andere de gezondheid van de dieren.

Bovendien steunt de overheid dit met een premie voor een meerjarige ecoteelt van graskruiden. Hiervoor dienen de gezaaide soorten (minstens 2 grassen, 2 klavers en 2 kruiden) wel zichtbaar in het veld aanwezig te zijn bij controle.

Productieve graskruidenmengsels zijn nieuw en vragen een specifiek beheer. Er is weinig ervaring en kennis hoe onder maaiomstandigheden productieve graskruiden te managen zodat de gezaaide soorten tot hun recht komen. De vraag stelt zich productieve graskruidenmengsels of klimaatrobuuste grasklavermengsels (met alternatieve grassoorten) meer voederwaarde opbrengen in vergelijking met het gangbare engels raaigras met klaver.

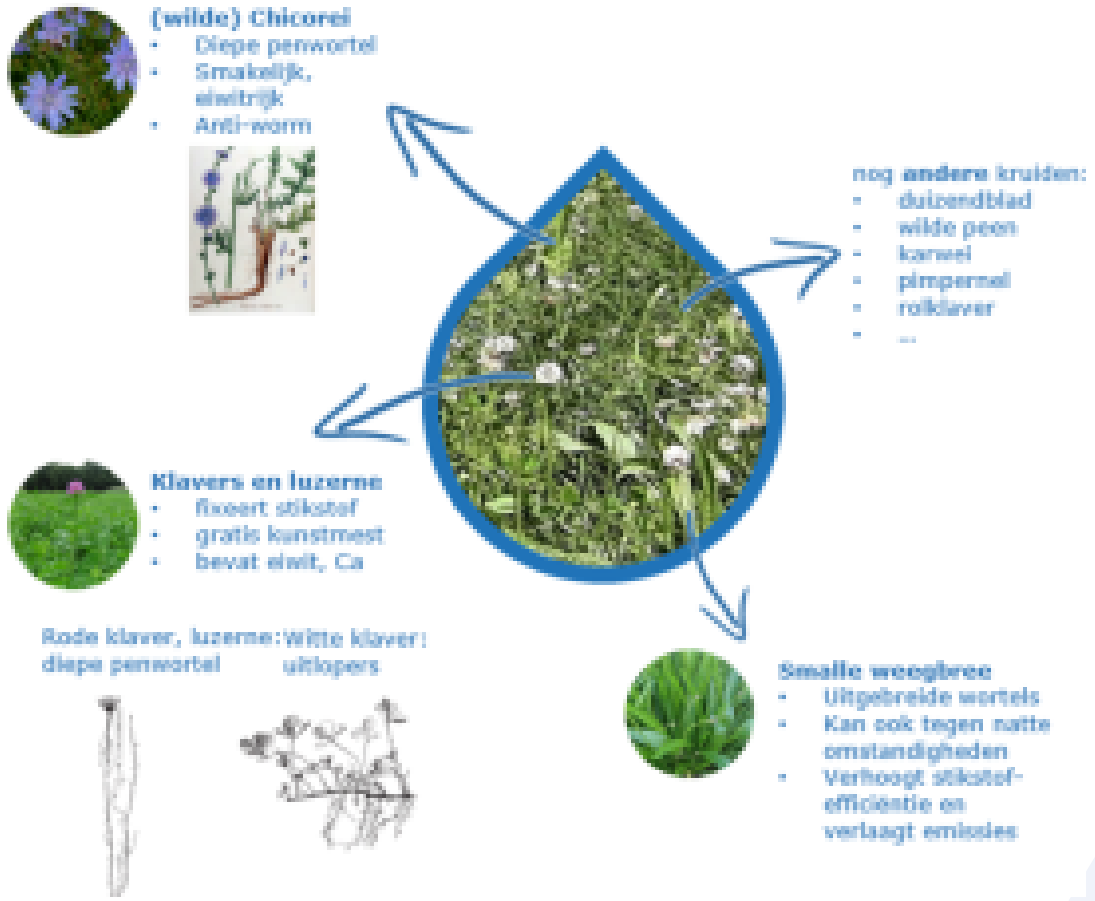

Hooibeekhoeve volgde een proef met 10 verschillende klimaatrobuuste maaimengsels op vanaf de zaai in 2020. Twee ervan waren mengsels van Engels raaigras of engels raaigras met timothee en witte en rode klaver als referentie, bij twee mengsels voegden we naast engels raaigras met klaver, smalle weegbree en chicorei toe. Drie mengsels waren complexe mengsels van grassen, grasklaver en meerdere soorten kruiden en 3 mengsels bevatten geen kruiden maar wel droogtetolerante grassen en vlinderbloemigen Opbrengst, voederwaarde en soortensamenstelling warden opgevolgd.

Via disseminatie van deze resultaten kunnen landbouwers leren over het potentieel van alternatieve gras-vlinderbloemigen mengsels of productieve graskruidenmengsels. De mengsels worden hiervoor ingedeeld in 4 groepen.

Hoe

Aanleg

Zaai:

- zaaidiepte : ondiep <1 cm, vermijd ontmenging
- zaaizaadmengsel 40 kg/ha : 25-30 grassen, 7 kg klavers, 3 kg andere kruiden of vlinderbloemigen (vb. 1kg smalle weegbree, 1kg cichorei, 1kg andere kruiden)

- tijdig sep tot half okt
- pas vals zaaibed toe (niet bij te droge omstandigheden)
- vlak aangedrukt zaaibed
- zaai eventueel onder dekvrucht zomergerst oa tegen stuifzand of onkruid

Perceelskeuze:

- geen te hoge N-nalevering bijvoorbeeld na gescheurd grasland
- meerwaarde komt meest tot zijn recht op droogtegevoelig perceel
- geschikt voor maaipercelen op afstand van het bedrijf : minder intensief maaibeheer (snede minder)
- perceel met beperkte onkruiddruk
- pH voldoende hoog (cfr grasklaver)

Inkleding

De diversiteit van de verschillende soorten zal positief werken naar het bodemleven en bodembiodiversiteit. Of ook bovengronds via bijvoorbeeld bestuiving er voordeel is op vlak van biodiversiteit zal waarschijnlijk afhangen van de aanwezigheid en bloeitijdstip en duur bepaald door het maaitijdstip. Momenteel loopt hierover nog onderzoek.

Door het uitgebreide wortelstelsel en iets minder intensief beheer bieden productieve graskruiden zeker potentieel voor carbon farming. Onderzoek moet uitwijzen in hoeverre en onder welk beheer graskruiden zorgen voor koolstofopbouw in de bodem.

Beheer

Bemesting en maaibeheer

- algemeen: volg de richtlijnen voor grasklaver
- bemesten: basis dierlijke mest, grotendeels in voorjaar (uitz. 1e jaar voor 1e snede), beperkt aangevuld met kunstmest (eerste jaar) afhankelijk van klaver (en kruiden)aandeel
  tip : stalmest in de winter
- maaien: eerste snedes niet te zwaar, zomersnedes : niet te snel maaien, reserves wortels : beperk schudden bij sterk drogend weer om bladverlies te vermijden

Kostprijs

Richtprijs

Net zoals bij grasklaver ten opzichte van gras , betekent het toevoegen van kruiden vaak een verhoging van de zaadkost. Gezien een tijdelijke maaiweide een 4-tal jaar mee gaat weegt dit amper door in de kostprijs per ha per jaar. Vuistregel bij grasland is: bespaar nooit op de kwaliteit van het graszaad, wel op de hoeveelheid. Immers zaai je te dik dan krijgen de kruiden geen kans om zich te ontwikkelen.

Bovendien compenseert de subsidie voor meerjarige eiwitteelt graskruiden deze meerkost. Let wel op de voorwaarden, zo kan deze niet gevraagd worden op blijvend grasland.

Winst

Ecologisch

Productieve graskruiden of complexe grasmengsels met vlinderbloemigen moeten landbouwkundig niet onderdoen voor engels raaigras met klaver. Ze vragen een aangepast beheer vergelijkbaar met grasklaver waarbij de opbrengst en voederwaarde bij de eerste snede vooral van het gras zal komen en bij de zomersnedes de meerwaarde qua klimaatrobuustheid van de andere soorten tot uiting komt.

Indien het aandeel van kruiden en het aandeel graskruiden in het rantsoen voldoende hoog is mag men een postief effect verwachten naar samenstelling van mineralen en sporenelementen bvb. Selenium. Verbetering van de dierlijke productieresultaten of besparing aan mineralensupplementen kan men dan verwachten. Andere medicinale kenmerken van de kruiden zullen vermoedelijk door het samen inkuilen of het inkuilproces afgezwakt worden (in tegenstelling tot bij beweiding).

Waar op letten

Wetgeving

Neem eens een kijkje op dit document van Agentschap Landbouw en Zeevisserij: Teelt van meerjarige milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige teelten (Ecoteelten)

Nuttige links

- Potentieel van reinteelt rolklaver
- Infofiche WeideWijs

Bronnen

- Handleiding productief kruidenrijk grasland

Met de steun van

Medegefinancierd door de Europese Unie

Provincie Antwerpen

DEPARTEMENT OMGEVING

AGENTSCHAP LANDBOUW & ZEEVISSERIJ

The ACLIMA-project has received funding from the LIFE Programme of the European Union under contract number LIFE 20 CCA/BE/001720.
Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

This document is subject to the terms and conditions. Full terms and conditions can be found at the bottom of the Life ACLIMA website (https://lifeaclima.eu)

Voorbeelden

Ontdek enkele voorbeelden van deze maatregel op https://www.lifeaclima.eu

Deze fiche is de versie van 15/11/2026